

БҰЙРЫҚ

ПРИКАЗ

01.09.2022г

№ 119

Нұржау ауылы

село Нуржау

**Мектептің оқу-әдістемелік
жұмысын ұйымдастыру туралы**

Мектептің оқу-әдістемелік жұмысын тиімді ұйымдастыру мақсатында Қазақстан Республикасы Білім және Ғылым министрлігінің 2007 жылғы 29 қарашадағы № 583 бұйрығына өзгерістер енгізу туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 18 қаңтардағы № 40, 2007 жылғы 21 желтоқсандағы № 644 бұйрықтарымен бекітілген «Оқу-әдістемелік жұмысты ұйымдастыру және жүзеге асыру Ережесін», «Әдістемелік кеңес қызметі және оны сайлау тәртібінің үлгі ережесін бекіту туралы» бұйрықтарын басшылыққа алып Қазақстан Республикасы «Білім туралы» Заңының 5 бап 25 тармақтарының талаптары негізінде

БҰЙЫРАМЫН:

I. Мектептің оқу-әдістемелік жұмысын жүйелі жүргізу мақсатында төмендегі құрамда әдістемелік кеңес құрылсын:

1. Бақытжамал Шайхимова - әдістемелік кеңес төрайымы, педагог-организатор
2. Нургул Уахитова - әдістемелік кеңес мүшесі, әдістемелік жұмыстар жөніндегі орынбасар
3. Жанар Мухлисова – әдістемелік кеңес мүшесі, тәрбие орынбасары
4. Жадыра Касанова - әдістемелік кеңес хатшысы
5. Майра Құбашева - әдістемелік кеңес мүшесі, «педагог-зерттеуші», математика пән бірлестігінің жетекшісі
6. Гулмира Гумарова - әдістемелік кеңес мүшесі, «педагог-зерттеуші»
7. Жанаргул Шайхымеденова - әдістемелік кеңес мүшесі, «педагог-зерттеуші»
8. Арай Нигметова - әдістемелік кеңес мүшесі, мектеп психологы
9. Алма Анесова - әдістемелік кеңес мүшесі, шет тілдер пән бірлестігінің жетекшісі
10. Марта Абдуллаева - әдістемелік кеңес мүшесі, бастауыш сынып пән бірлестік жетекшісі

11. Гулханат Бакешова - әдістемелік кеңес мүшесі, тарих пән бірлестігінің жетекшісі
12. Гулхан Талапбекова - әдістемелік кеңес мүшесі, қазақ тілі пән бірлестігінің жетекшісі
13. Мөлдір Серікқалиева – әдістемелік кеңес мүшесі, аға тәлімгер

II. Мектептегі пәндер құзыреттілігін арттыру мақсатында төмендегідей құрамда бірлестік жетекшілері тағайындалсын:

1. М.Абдуллаева – МАД, бастауыш сыныптар, бірлестігінің жетекшісі
2. Г.Гумарова – жаратылыстану пәндер бірлестігінің жетекшісі
3. Ж.Шайхымеденова – «Өнер» бірлестігінің жетекшісі
4. М.Құбашева - математика пән бірлестігінің жетекшісі
5. А.Анесова - шет тілдер пән бірлестігінің жетекшісі
6. Н.Шапихов – АӘД, дене бірлестігінің жетекшісі
7. Г.Бакешова - тарих пән бірлестігінің жетекшісі
8. Г.Талапбекова - қазақ тілі пән бірлестігінің жетекшісі

III. Әдістемелік кеңес жанынан төмендегідей фокус топтар құрылсын:

1. «Өзгеріс» тобы, жетекшісі **Ж.Шайхымеденова** – «педагог – зерттеуші» (топтың негізгі **жұмыс бағыты**: сабақтағы іс - әрекетті зерттеу, оқушылардың іс-әрекетін зерттеу, оқыту мен оқудағы жаңа әдіс-тәсілдерді мектеп тәжірибесіне ендіру, саралау жұмыстарын жүзеге асыру)
2. «Зерде» тобы, жетекшісі **Б.Шайхимова** – (топтың негізгі **жұмыс бағыты**: оқушылардың ғылыми ізденіс бағытын жүргізу, ғылыми жоба, байқауларға қатысу, зерттеу жұмыстарына оқушыларды жұмылдыру)
3. «Олимпис» тобы, жетекшісі **М.Құбашева** – «педагог-зерттеуші» (топтың негізгі **жұмыс бағыты**: пәндік және интеллектуальды олимпиадаларға оқушылардың белсене қатысуын және пән мұғалімдерінің олимпиада резервтерімен жүйелі жұмыс жүргізуін ұйымдастыру, нәтижеге бағытталған жұмыстар жүргізу)
4. «Интеллект» тобы, жетекшісі **Ә.Абуталиева** – «педагог-сарапшы» (топтың негізгі **жұмыс бағыты**: оқушылар шығармашылығын жетілдіру, байқаулар, сайыстар, коучингтер мен шеберлік сыныптарын ұйымдастыру, бәсекеге қабілетті оқушылар дайындау)
5. «Көшбасшылар» тобы, жетекшісі **Г.Бакешова** - «педагог-сарапшы» (топтың негізгі **жұмыс бағыты**: мұғалімдер мен оқушылар арасында үйрету, жаттықтыру жұмыстарын жүзеге асыру, анықталған проблемалар бойынша коучингтер мен шеберлік сыныптарын жүйелі өткізу)
6. «Жас мамандар» тобы, жетекшісі **Г.Талапбекова** – «педагог-зерттеуші» (топтың негізгі **жұмыс бағыты**: жас мамандармен жүйелі жұмыс жүргізу, жас мамандар және олардың тәлімгерлері арасындағы жоспарлы жұмыстарды ұйымдастыру)

IV. Әдістемелік құрам мүшелеріне төмендегідей міндеттер жүктелсін:

1. Ғылыми – теориялық, әдістемелік негіздерін, педагогика-психологияның жетістіктерін, оқытудың жаңа технологияларын, сабаққа қойылатын негізгі

- талаптарды, өзіндік білімнің іскерлігі мен дағдысын қалыптастыратын, оқушылардың шығармашылықтарын арттыратын тиімді әдістерді меңгеру;
2. Білім беру саласындағы нормативтік құжаттармен, актілермен танысу, жұмыс жасау
 3. Үздік, жаңашыл тәжірибемен, инновациялық әдістермен, интербелсенді тәсілдермен, білім беру мен білім алудағы жаңа әдіс-тәсілдермен танысу, оқу, сабақтарда қолдану, бірлесіп, белсенді жұмыс жасау;
 4. Оқыту сапасына, оқыту жетістіктерінің деңгейіне, критериялы бағалау дискрипторлары мен критерилеріне жан-жақты талдау жасау;
 5. Әдістемелік өнімдерді әзірлеу

Ү. Аталған міндеттерді атқару, жүйелі жұмыс жасау барлық бірлестік жетекшілері, фокус топтар жетекшілеріне жүктелсін.

ҮІ. Осы бұйрықтың орындалысын бақылау және жұмыстардың жүргізілуін қадағалау, басшылық, бағыт беру жауапкершілігі мектеп директорының оқу жұмыстары жөніндегі орынбасары Н.Уахитоваға және мектептің педагог – организаторы Б.Шайхимоваға тапсырылсын.

Мектеп директоры:

Г.Кенжегалиева

«Нұржау жалпы орта мектебі»
коммуналдық мемлекеттік мекемесі

«Келісемін»

Оқу жұмысы жөніндегі

орынбасары

 Қ.Н.Харесова

« 5 » сәуір 2022жыл

«Бекітемін»

Мектеп директорының міндетін

уақытша атқарушы

 Н.С.Уахитова

« 5 » сәуір 2022жыл

Оқушылар ғылыми қоғамының жұмыс жоспары

ОҒК жетекшісі:

Педагог-ұйымдастырушы

Бахытжамал Шайхимова

2022-2023 оқу жылы

Нұржау жалпы орта мектебі бойынша қабілетті оқушылардың ғылыми түрде жұмыстарын ұйымдастырудың 2022-2023 оқу жылына арналған жоспары

р/с	Жұмыстың жоспары	Мерзімі	Жауапты адамдар
1.	Жаз мезгілінде оқушыларға зерттеу тақырыптарына сай берілген тапсырмаларына нақты талдау жүргізуде оқушылардың есебін тыңдау	Қыркүйек	ОҒҚ жетекшісі, ғылыми жетекшілері
2.	Зерттеу тақырыбына сай оқушылар жұмысынан баяндама тыңдау	Қазан	ОҒҚ және ғылыми жетекшілері
3.	Өткен оқу жылында оқушы жұмысына жан-жақты талдау жасау	Қараша	ОҒҚ жетекшісі
4.	Жетекшілер мен ОҒҚ кеңесінің жылдық жұмыс жопарын талдау	Желтоқсан	ОҒҚ жетекшісі
5.	Мектеп бойынша ғылыми жұмысқа бейімділігі бар оқушыларды анықтау, саралау	Желтоқсан	ОҒҚ жетекшісі, мектеп психологі, пән мұғалімдері
6.	Ғылыми бағытта жұмыстанып жүрген мұғалімдер туралы мәліметтер жинақтау, жетекшілікке тағайындау, секция жетекшілерін анықтау	Қаңтар	ОҒҚ жетекшісі
7.	Оқушылармен жұмыс	2айда 1рет	ОҒҚ және секция жетекшілері
8.	Мектепішілік оқушылардың I айналым ғылыми жобалар байқауын ұйымдастырып өткізу, қатысқан оқушылардың жұмысына нақты талдау жасау «Зере» 1-7 сыныптар, 8-11 сыныптар	Наурыз, Сәуір	ОҒҚ жетекшісі, секция жетекшілері
9.	Аудандық оқушылардың II ғылыми жобалар сайысына оқушыларды қатыстыру. «Зерде» 1-7 сыныптар, 8-11 сыныптар	Мамыр	ОҒҚ жетекшісі, Ғылыми жетекшілер
10.	ОҒҚ кеңес мүшелеріне диагностикалық зерттеулер жүргізіп, әр кезең сайын қорытынды рейтингісін шығарып отыру	Уақытында	ОҒҚ жетекшісі, ғылыми жетекшілер

ОҒҚ жетекшісі: Б.Шайхимова

Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігі

Атырау облысы

Құрманғазы ауданы

Нұржау жалпы орта мектебі

Захара Райымбековна Фазылова

9-сынып оқушысы

Жұмыртқа қабығының топырақ құнарлылығына тигізетін әсері

III Бағыт: «Салауатты табиғи орта – «Қазақстан 2030» Стратегиясын
жүзеге асырудың негізі»

Секция: Қоршаған ортаны қорғау және адам денсаулығы

Жетекші: Педагог-зерттеуші
география пәні мұғалімі

Гулмира Канатовна Гумарова

Атырау - 2022 жыл

Кіріспе

Қазқстан Республикасы Конституциясы "Жер және басқа да табиғи ресурстар Қазақстан Республикасы тиісті аумақта тұратын халықтардың өмірімен қызметінің негізі ретінде пайдаланылады және қорғалады"деп заңды түрде белгіленген.

Қоғамның мыңжылдық даму тарихында ең алдымен биологиялық, содан кейін экономикалық компоненттердің қоршаған ортаға, жердің әлеуетіне үздіксіз бейімделуі болды. Болашақта өмір сүру жағдайларын ескеру халықтың өмір сүруінің, экологиялық апаттардың алдын алудың, орны толмайтын жермен басқада табиғи ресурстарды пайдалану қарқынын төмендетудің жалғыз мүмкін стратегиясы болуы мүмкін. Сондықтан қазіргі ұрпақтың өмір сүру сапасын жақсартуға ұмтылумен ұрпақтар үшін тіршілік ету ортасын сақтау керек. [1]

Зерттеу мәселесі: топырақтың қышқылдығын дәстүрлі емес жолмен төмендету.

Міндеттері:

- Үйдегі топырақтың қышқылдығын анықтау әдістерін зерттеу.
- Топырақты залалсыздандырудың маңызды құралдарын талдау.
- Жұмыртқа қабығының доллар гүлімен қызанақтың өсуіне және дамуына әсерін эксперименттік жолмен анықтау.
- Жұмыртқа қабығында көшет өсіру әдісін ұсыну.

Зерттеу әдістері. Талдау, синтездеу және жалпылау, ақпарат жинау, эксперимент.

Негізгі бөлім

Үйдегі топырақтың қышқылдығын анықтау әдістері.

Тұрғындар, әдетте, саяжайлар мен бақшалардың астында көптеген өсімдіктерді таба алатын жерлер бар және бұл, танымал белгілерге сәйкес, топырақтың жоғары қышқылдығын көрсетеді. Егер сіз оны залалсыздандыру шараларын қолданбасаңыз, онда жылдан жылға қияр, қызанақ, қырыққабат, құлпынай т.б дақылдарының көп бөлігі жоғалады.

Қышқылдықтың жоғарылауы бұл сутегі иондарының артық болуы. Өсімдіктерге тамыр жүйесінің нашар дамуы немесе тіпті өлуі қауіп төндіреді, онсыз олар толық калпына келмейді. Ал біз енгізетін тыңайтқыштар сіңіруге жарамсыз минералдарға айналады.

Топырақтың қышқылдығы рН сутегінің мөлшерімен аныкталады. Топырақтың рН мөлшеріне байланысты олар әртүрлі топтарға бөлінеді: күшті қышқыл рН 4 —-тен төмен, қышқыл-4,1 — 5, сәл қышқыл-5,1 — 6, бейтарап-6,1 - 7, сілтілі-7-ден жоғары.

Бақша дақылдарының көпшілігі қалыпты өседі және рН реакциясы 5,5-тен 6,5-ке дейін топырақта дамиды. Әдетте мұндай реакция құрамында қарашірік көп топырақ бар. Қышқыл топырақтарда алюминий мен марганецтің артық мөлшері бар, олар өсімдіктерді қатты тежейді. Егер топырақта рН реакциясы 5 —-тен аз болса, оны залалсыздандыру керек.

Топырақтың дезоксидтенуі өсімдіктерге кальций, магний, фосфор, молибден құрамын күшейтеді, өсімдіктерге зиянды артық темір, алюминий, марганецтің мөлшерін азайтады, сонымен қатар топырақ азотын сақтайтын топырақ микрофлорасына жағымды әсер етеді.

рН мәнін "Қышқылдықты анықтаушы" деп аталатын тест-индикатордың көмегімен анықтауға болады. Оны арнайы арналған дүкендерде сатып алуға болады, алайда сіз халықтық әдістерді қолдана отырып, онсыз оңай жасай аласыз. [2]

Топырақтың қышқылдығын "Халықтық" тәсілдермен анықтау

1 жолы: қарақаттың немесе құс шиесінің 3-4 жапырағын алып, бір стакан қайнаған суға қайнатыңыз, салқындатыңыз, содан кейін топырақтың бір бөлігін стаканға түсіріңіз. Егер су қызғылт түске ие болса, онда топырақтың реакциясы қышқыл болады, егер жасыл болса — аздап қышқыл, ал көкшіл болса — бейтарап.

2 жолы: топырақтың жоғарғы жағымен 2 ас қасық және тар мойынмен бөтелкеге құйыңыз, оған бөлме температурасында 5 ас қасық су құйыңыз. Бір шай қасық ұсақталған борды кішкене қағазға (5x5 см) орап, бөтелкеге салыңыз.

Резеңке төсенішті орап, бөтелкенің мойнына салыңыз (төсеніш тегістелген күйде қалады). Бөтелкені газетпен орап, оны қолмен қыздырмаңыз және 5 минут қатты шайқаңыз! Егер топырақ қышқыл болса, онда бөтелкедегі бормен әрекеттескен кезде көмірқышқыл газының бөлінуімен химиялық реакция басталады, қысым жоғарылайды және резеңке төсеніш толығымен тегістеледі. Егер топырақ сәл қышқыл болса, онда жер қыртысы жартылай тегістеледі, егер бейтарап болса, ол тегістелмейді.

3 жол: топырақтың қышқылдығын индикатор қағазымен анықтауға болады. Ол үшін тереңдігі 0-ден 35 см-ге дейінгі әр түрлі жерлерден 1 кг жер алынады, жиналған топырақ мұқият араластырылады. Содан кейін 200-300 г таңдалған үлгіден алынады, жаңбыр суымен жақсы ылғалдандырылады (жақсырақ дистилденген), индикатор қағазымен бірге салады. Қағаз түрлі реңктердің түстерімен боялады, олар индикаторлық қағазбен кітапта көрсетілген шкаламен салыстырылады.

Есте сақтау керек, әртүрлі жерлердегі топырақ әр түрлі қышқылдыққа ие болуы мүмкін, ол жылдан жылға өзгеріп отырады, сондықтан оны бір рет және біржола анықтау мүмкін емес. Топырақты залалсыздандыру үшін бірнеше жыл қажет болады.

Біз жұмыртқа пісіру үшін қабықты қоқысқа лақтырып тастайтындығымызға үйреніп қалдық. Біздің үйде жұмыртқа қабығының қолдану саны және біздің күнделікті өмірімізде. Сондай-ақ, жұмыртқалар әдемі пішінді және оларды лақтырып тастау үшін, оларға өмірімізде тағы бір рет пайдалану берген дұрыс емес пе?

Бүгіннен бастап сіз жұмыртқа қабығының күнделікті өмірде қаншалықты практикалық болатынын көре бастайсыз. 1. Жұмыртқа қабығын дайындау
Қабықтан "кәстрөлдерді" дайындау үшін жұмыртқа қабығының кішкене бөлігін мұқият алып тастап, құйыңыз. Осылайша, біз қажетті мөлшерде "кәстрөлдерді" жинаймыз.

2. Дезинфекция

Дезинфекция үшін көшеттерді өсіруге арналған қабықты одан әрі зиянды бактериялар мен жағымсыз иістердің пайда болуын болдырмау үшін қайнату керек.

3. Тұқым отырғызу

Біз алдын-ала дайындалған топырақты жұмыртқа қабығына отырғызамыз және шашыратқыш пен жақсы суарамыз және көшеттердің пайда болуын күтеміз!

Ашық жерге өсірілген көшеттерді отырғызған кезде қабықты тастаманыз. Тамырлардың өнуін жеңілдету үшін қабықты қолыңызға аздап қысып, өскінмен бірге жерге түсіріңіз. Қабықтың өзі керемет тыңайтқыш болады, өйткені оның құрамында өсімдіктердің өсуіне және дамуына қажетті көптеген кальций бар. Сонымен қатар, әк топырақтың қышқылдығын төмендетеді және қолданылған минералды тыңайтқыштардың тиімділігін арттырады. Сондықтан жұмыртқа қабығындағы көшеттер тез өсіп, кейіннен жақсы өнім береді.

Топырақтың өсімдіктерге қажетті мөлшерде минералды элементтермен, сумен, оның тамырларын ауамен, жылумен қамтамасыз етіп, өсімдіктің өсіп, өнім беруіне мүмкіндік бере алатын қасиетін оның құнарлылығы

болып табылады. Осы қасиетімен топырақ тау жыныстарынан, табиғаттың басқа тындыларынан ерекшеленеді. Топырақтың құнарлылығы оның негізгі және ерекше қасиеті болып саналады. Жер бетіндегі адамзаттың, жануарлардың, өсімдіктердің тіршілігі топырақтың осы қасиетімен тығыз байланысты. Өйткені, топырақ құнарлылығы жоғары болса, өсімдіктерден алынатын өнім жоғары болып, адамзатқа қажет азық-түлік, жануарларға керек жем-шөп қоры молаяды. Сонымен бірге өсімдіктердің белсенді дамуы олардың атмосфера құрамынан өз бойына көмірқышқыл газын сіңіруін және ауаға оттегінің бөлінуін жақсартып, атмосфералық ауаның құрамының теңдестігін сақтауға әсерін тигізеді. Құнарлы топырақта заттар мен энергия алмасу құбылыстары, микроағзалардың дамуы, қызметі қарқынды болады және оның санитарлық қорғау қасиеттері жақсы дамыған болып келеді. Сондықтан топырақты үнемі күтіп-баптап, оның құнарлылығын жылдан-жылға арттыру қажет. Бұл келешек ұрпақтар үшін де маңызды. Күнделікті өмірде «қоқыс» санайтын жұмыртқа қабығының 90 % жоғары сапалы кальций карбонатынан, сондай-ақ фосфор, калий, темір, магний, кремний сынды 27 элементтің қосындысынан тұрады. Жұмыртқа қабығындағы кальций ағзаның толық дамуы мен жұмыс жасауы үшін пайдасы зор.

Топырақты залалсыздандыру құралдары

Көкөніс дақылдары топырақтың қышқылдығына әр түрлі әсер етеді. Олардың көпшілігі жақсы өседі және бейтарап реакцияға жақын топырақта дамиды. Топырақтың қышқылдығына қойылатын талаптарға сәйкес көкөніс дақылдарын үш топқа бөлуге болады:

- біріншісі-рН 7-ден 7,5-ке дейін (қырыққабат және түсті қырыққабат, сәбіз, қызылша, балдыркөк, салат, пияз, акжелкен);
- екіншісі-рН 6-дан 7-ге дейін (бұршақ, баклажан, сарымсақ, жапырақты қырыққабат, редис жапырақты қызылша, қызанақ, пияз, қауын, қияр;

Біз жұмыртқа пісіру үшін қабықты қоқысқа лақтырып тастайтындығымызға үйреніп қалдық. Біздің үйде жұмыртқа қабығының қолдану саны және біздің күнделікті өмірімізде. Сондай-ақ, жұмыртқалар әдемі пішінді және оларды лақтырып тастау үшін, оларға өмірімізде тағы бір рет пайдалану берген дұрыс емес пе?

Бүгіннен бастап сіз жұмыртқа қабығының күнделікті өмірде қаншалықты практикалық болатынын көре бастайсыз. 1. Жұмыртқа қабығын дайындау Қабықтан "кәстрөлдерді" дайындау үшін жұмыртқа қабығының кішкене бөлігін мұқият алып тастап, құйыңыз. Осылайша, біз қажетті мөлшерде "кәстрөлдерді" жинаймыз.

2. Дезинфекция

Дезинфекция үшін көшеттерді өсіруге арналған қабықты одан әрі зиянды бактериялар мен жағымсыз иістердің пайда болуын болдырмау үшін қайнату керек.

3. Тұқым отырғызу

Біз алдын-ала дайындалған топырақты жұмыртқа қабығына отырғызамыз және шашыратқыш пен жақсы суарамыз және көшеттердің пайда болуын күтеміз!

Ашық жерге өсірілген көшеттерді отырғызған кезде қабықты тастамаңыз. Тамырлардың өнуін жеңілдету үшін қабықты қолыңызға аздап қысып, өскінмен бірге жерге түсіріңіз. Қабықтың өзі керемет тыңайтқыш болады, өйткені оның құрамында өсімдіктердің өсуіне және дамуына қажетті көптеген кальций бар. Сонымен қатар, әк топырақтың қышқылдығын төмендетеді және қолданылған минералды тыңайтқыштардың тиімділігін арттырады. Сондықтан жұмыртқа қабығындағы көшеттер тез өсіп, кейіннен жақсы өнім береді.

Топырақтың өсімдіктерге қажетті мөлшерде минералды элементтермен, сумен, оның тамырларын ауамен, жылумен қамтамасыз етіп, өсімдіктің өсіп, өнім беруіне мүмкіндік бере алатын қасиетін оның құнарлылығы

➤ үшіншісі-рН 5-тен 6-ға дейін (асқабақ, картоп, сәбіз т.б).

Топырақтың артық қышқылдығын жою үшін олар әктеледі. Ең көп таралған әктас (әк ұны). Барлық әк материалдарының сапасы ұсақтау әдісімен бағаланады. Ұнтақтау немесе ұсақтау неғұрлым жұқа болса, топырақтың қышқылдығы тезірек бейтараптандырылады. I класты әк ұнының ылғалдылығы 1,5% - ға дейін, құрамында диаметрі 1 мм-ден жоғары 5% - дан аспайтын және диаметрі 0,25 мм-ден кем 70% - ға дейінгі бөлшектер болуы тиіс.

Сондай-ақ, әктеу үшін қолданылатын гидратталған әк немесе мамық топыраққа қолданар алдында күйдірілген әкті (қатты әктастарды жағу арқылы алынған) сумен сөндіру нәтижесінде пайда болады. Бұл суда жақсы еритін және топырақтың қышқылдығын тез бейтараптандыратын жұқа ұнтақ.

Сатылымда бар доломит ұны құрамында 16% дейін ылғал бар, ұнтақтауды қажет етпейтін әкке қарағанда баяу әрекет етеді.

Оның құрамында кальций карбонатынан басқа, көмірқышқыл газы бар магний, оны топыраққа енгізу, әсіресе құмды және құмды, көптеген көкөніс дақылдарының — қияр, қызанақ, бұрыш және т. б. өнімділігін арттыруға оң әсер етеді.

Әктеу үшін жақсы материал-ұсақ ұнтақтаудан немесе өте ұсақ ұнтақтаудан кейінгі бор. Борды ұсақтағаннан кейін, басқа әк материалдары сияқты, диаметрі 1 мм болатын металл електен өткізіп алу керек, електен қалған бөлшектердің 10% - дан аспағаны жөн.

Шымтезек күлін әк материалы ретінде пайдалануға болады. Алайда, күлде әк материалдарына қарағанда әлдеқайда аз бейтараптандыратын заттар бар. Сондықтан оның топырақтың қышқылдығын жоюға әсері әлсіз.

Цемент шаңы жақсы бейтараптандыратын материал болып саналады, цемент зауыттарындағы қалдық. Бұл тез әрекет ететін тыңайтқыш, оны

қолданар алдында цементтеуден аулақ болу үшін ылғалдандыруға болмайды.

Гажа - көл әктасы, ол әктеу үшін де қолданылады, ежелгі келтірілген жабық су қоймаларының орнында кен орындарынан алынады. Қажет болса, гажа ұсақталып, топыраққа енгізіледі. Бұл материалдың әрекеті әк ұнына қарағанда тиімді.

Лиминг.-егер топырақ өте қышқыл болса (рН 5 және одан төмен), онда лиминг біртіндеп, әсіресе жеңіл топырақтарда жүргізілуі керек. Әктің бірінші дозасы-100 м² үшін 20 кг (рН жоғарылауы бір бірліктен аспайды). Әктің аз мөлшерін қолдану тұқымның өну аймағында топырақтың қышқылдығын бейтараптандыруға есептеледі.

Әктің кішкентай дозалары таяз, жас тамырлардың даму аймағына, әсіресе топырақ ерітіндісінің қышқылдығына сезімтал. Әк топырақпен бүкіл тереңдікке араластырылмайды, бірақ оны бетіне біркелкі таратады. Болашақта әк бірдей мөлшерде бір немесе екі жыл аралықпен енгізіледі.

Ауыр механикалық құрамы бар топырақтарда (сазды және сазды) әк толық мөлшерде қолданылуы мүмкін, күзден бастап өңделген кабаттың бүкіл тереңдігінде кальцийлі материалдарды жақсы тарата отырып, күздік өңдеу үшін жақсы. Әктеу үшін тез және сөндірілген әк, бор, шымтезек күлі немесе басқа әк материалдары қолданылады.

Бағалы әк материалы-бұл шымтезек күлімен салыстырғанда 2 есе көп кальций бар пеш (ағаш) күлі. Қатты ағаш күлінде 30% — ға дейін, ал қылқан жапырақтарда 35% - ға дейін кальций бар, ал шымтезек күлінде тек 15-20% болады. Пештің күлі, сонымен қатар, жақсы тыңайтқыш. Оның құрамында калий, фосфор және бірқатар микроэлементтер бар, ал калий өсімдіктерге жақсы қол жетімді көмірқышқыл түрінде болады.

Пеш күлін барлық топырақтарда және барлық дақылдарда қолдануға болады. Құрамында әк бар тыңайтқыш ретінде ол қышқыл топырақтарда, ең алдымен калийі нашар құмды, құмды сазды топырақтарда және

шымтезек батпақтарында қолданған кезде жақсы нәтиже көрсетеді. Күлді күзде жер жырту немесе қазу үшін негізгі тыңайтқыш ретінде (3-4 кг/га), көктемде егістік қабаттарды кесу кезінде, сондай-ақ отырғызу тесіктеріне жергілікті тыңайтқыш ретінде қолдануға болады.

Алайда, күл құрғақ бөлмеде сақталса, оның сапасын жоғалтпайтынын есте ұстаған жөн, өйткені су одан қоректік заттарды, әсіресе калийді сілтілендіреді. Отырғызуаймағына күлді қолданған кезде ол карашірік, шымтезек және көңмен араласады. Енгізу дозасы-1 шаршы метрге 100-200 г.

Жұмыртқа қабығының доллар өсімдігінің өсуіне және дамуына әсері

[1- қосымша]

Кесте 1. Доллар өсімдігінің фенологиялық фазаларының басталуы

№ п/п	Фенологиялық фазалар	Бақылау күндері
1	Топырақ қышқылын рН аппаратымен анықтадым	29 сәуір 2022ж
2	Жұмыртқа қабығын топыраққа араластырдым	29 сәуір 2022ж
3	Гүл құмырасына бірдей мөлшерде топырақ салдым	29 сәуір 2022ж
4	Доллар өсімдігінің өсіндісін жұмыртқа қабығы араласқан топыраққа отырғыздым.	29 сәуір 2022 ж
5	Жарыққа шығыс жақ терезе алдына қойдым	29 сәуір 2022 ж
6	Топырақ құрғаған кезде суарып отырдым.	Аптасына бір рет
7	Доллар өсімдігінен өскіндері 3 аптадан соң көріне бастады	20 мамыр
8	4 аптадан соң бір жапырағы пайда	19 маусым 2022 ж

	бола бастады.	
9	3 аптадан соң өскіндері үлкейіп, екінші жапырағы пайда болды.	7 шілде 2022 ж
10	4 аптадан соң үшінші жапырағы шыға бастады.	9 тамыз 2022 ж.
11	3 аптадан соң төртінші жапырағы шықты.	4 қыркүйек 2022 ж
12	3 аптадан соң бесінші жапырағы пайда болды	26 қыркүйек 2022 ж

Біз ойланбастан жұмыртқа қабығын қоқысқа тастаймыз, ал ата-бабаларымыз оны жинады. Менің әжемнің електен қабығы кептірілгені есімде. Ол олардан жабық гүлдер үшін жоғарғы тыңайтқыш дайындады. Жұмыртқа қабығы топырақ құнарлылығын арттыруға қызмет ете алады және айтарлықтай пайда әкелуі мүмкін.

Құрамы бойынша жұмыртқа қабығы кальций карбонаттарының 92-95% құрайды (кальций карбонаты құс ағзасында органикалық кальцийден бейорганикалық синтезге ие болғандықтан жүз пайызға жуық сіңеді), магний карбонаттарының ~1-3%, фосфаттардың 1-2% және органикалық заттардың 3-4%. Өздеріңіз білетіндей, кальций мен магний азот, фосфор және калийден кейін өсімдіктердің қоректенуінің маңызды элементтері болып табылады, сонымен қатар олар қышқыл топырақты залалсыздандырады және оның құрылымын жақсартады. Сонымен бірге, жұмыртқа қабығы әк немесе борға қарағанда әртүрлі кристалды құрылымға ие, сондықтан қабықтың бөліктері топыраққа жақсы сіңеді.

Сондықтан қабық бақ үшін өте пайдалы. Жұмыртқа қабығында кальций карбонаты бар, оны әк тыңайтқышы ретінде пайдалануға болады. Қабықтың әрекеті тезірек басталуы үшін оны ұсақтау керек. Ол үшін кофе тартқышты немесе қарапайым ет тартқышты қолдануға болады.

Мен өз жұмысымда жұмыртқа қабығының доллар өсімдігінің өсуіне және дамуына әсерін зерттедім. Зерттеуім кезінде мен гүл құмыраларына бірдей мөлшерде топырақ құйып, оларға бірдей өсімдіктер отырғыздым (доллар өсімділері). Топырақ қышқылдығын алдын-ала тексердім. Ол үшін мен қарапайым техниканы қолдандым.

Гүл құмыраларынан аз мөлшерде ұсақталған топырақ алып, төменнен екінші бөлінгенге дейін өскіндерді қоректендіруге арналған бөтелкеге құйылды. Содан кейін бесінші бөлікке су құйып, жарты шай қасық ұнтақ борын құйып, мойынға резеңке төсеніш қойып, 2-3 минут қатты шайқадым. Бордың топырақпен әрекеттесуі кезінде көмірқышқыл газы пайда болды. Бөтелкедегі қысым күшейе түсті. Осылайша мен гүлзарлардағы топырақ қышқыл екенін түсіндім. рН аппараты арқылы топырақтың қышқылдылығын анықтадым.

[2-қосымша]

Бір жыл ішінде бірінші гүл құмырасына мезгіл-мезгіл туралған жұмыртқа қабығы қосылды, ал екінші гүл құмырасында топырақ өзгеріссіз қалды. Өсімдіктердің өсуі мен дамуындағы айырмашылық бірінші айда байқалды.. Екінші өсімдік депрессияға ұшырады, әлсіз болып көрінді, Гүлдену кейінірек пайда болды.

Күнделікті өмірде «қоқыс» санайтын жұмыртқа қабығының 90% жоғары сапалы кальций корбанатынан, сондай-ақ фосфор, калий, темір, магний, кремний сынды 27 элементтің қосындысынан тұрады. Жұмыртқа қабығындағы кальций ағзаның толық дамуы мен жұмыс жасау үшін пайдасы зор.

Қабықты қоректендіру үшін алдымен оны дайындау керек. Кез-келген шыққан қабықшалар алдымен кептірілуі керек. Жұмыс жасау үшін біз жұмыртқа қабығын жақсы желдетілетін контейнерге жинаймыз - картон қорап, қағаз пакет немесе қант пакеті. Осылайша жиналған қабықтар табиғи түрде кебеді және иіс шығармайды. Толық кептіру үшін оған

5 күннен артық уақыт қажет емес. Ішкі пленканы алып тастаудың қажеті жоқ – тұқым беруде мақсатында пайдалы.

Жұмыртқа қабығынан тыңайтқыш алу үшін шикі жұмыртқа қабығын пайдаланған пайдалы. Егер біз оны қайнатылғандардан алсақ, онда олардағы қайнатудың нәтижесінде топырақ үшін көптеген пайдалы заттар жойылып кетеді немесе өсімдіктерді игеруге жарамсыз болады. Үй тауықтарының жұмыртқаларын алған дұрыс: олардың құрамында пайдалы компоненттер көп. Қоңыр қабық аққа қарағанда пайдалы.

Жұмыртқа қабығының бөлме өсімдіктеріне пайдасы:

Жұмыртқа қабығы кальций, фосфор, темір, калий, магний, және кремнийден тұрады. Бұл дәрумендер өсімдіктердің ауырмауына және тез өсуіне септігін тигізеді. Сондықтан да жұмыртқа қабығын гүлдерге арналған тыңайтқыш ретінде пайдалану пайдалы әрі тиімді әдістердің бірі. Ал оны тыңайтқыш ретінде пайдалану үшін тазалап жуып, кептіріп ұнтаққа айналдыру қажет.

Мен жұмыртқа қабығынан әзірлегенген тыңайтқышты өз бөлmemде өсіп келе жатырған « доллар » гүліне сеуіп көрдім. Оны сәуір айынан бастап, күзге дейін 2 аптада бір рет тыңайтып отырдым. Гүл орналасқан топырақ толықтай құрғап кеткен кезде суарып отырдым. Осылайша « доллар » гүлім басқа гүлдерге қарағанда жылдам әрі ешбір ауырмай кереметтей жайқалып өсіп, бөлмеге көрік берді.

Жұмыртқа қабығының қызанақтың өсуіне және дамуына әсері

Көшеттерді өсіру процесі де өте маңызды. Сондықтан, жұмыртқа қабығында көшет өсіру тұқым себудің ең жақсы әдістерінің бірі болып табылады.

[3- қосымша]

Жұмыртқа қабығының ұнтағы топырақтың қышқылдығын төмендету үшін қолданылады. Үнемді тұтыну үшін отырғызатын шұңқырға бір уыс ұнтақ құйылады. Бұл қосымша қызанақ ауруының қаупін азайтады.

[3- қосымша]

Мен жұмыртқа қабығында қызанақ тұқымын өсіріп жақсы нәтижеге кол жеткіздім.

Кесте 2. Жұмыстың күнтізбелік жоспары.

№	Жұмыстың мазмұны	Мерзімі
1	Топырақты жұмыртқа қабығымен әктеу, қазу	Қазан 2021ж
2	Жылыжайда топырақ дайындау.	Наурыз 2022ж
3	Қорғалған топырақта қызанақ тұқымын себу	20-30 сәуір 2022ж
4	Көшеттерді суару.	Күн сайын
5	Көшеттерді коректендіру	Мамырдың ортасы
6	Ашық топырақты тырмалау	сәуір
7	Ашық жерге көшет отырғызу	Мамыр айының соңы
8	Өсімдіктерді коректендіру	Маусым-шілде
9	Өсімдіктерді зиянкестерден емдеу	Жаз бойы
10	Учаскелерді отау	Маусым
11	Егінді жинау және есепке алу	Тамыз-қыркүйек
12	Зерттеу нәтижелерін рәсімдеу	Қыркүйек

Қызанақ көшеттерін отырғызу. [4- қосымша]

Кесте 3. Қызанақ көшеттерінің фенологиялық фазаларының басталуы

№ п/п	Фенологиялық фазалар	Бақылау күндері
1	Жұмыртқа қабығына қызанақ тұқымын отырғыздым	16 ақпан 2022ж
2	5 күннен соң алғашқы кішкентай өскін пайда болды	21 ақпан 2022ж

3	2 күннен соң өскін үлкейіп, өсіп қалыпке келді	23 ақпан 2022ж
4	3-ші күні жапырағы пайда бола бастады	1 наурыз 2022 ж
5	1 айдан соң қызанақ өскіні үлкен болып өсіп, далаға участокке отырғызатын қаліпке келді	1 сәуір 2022 ж
6	Топыраққа жұмыртқа қабығының астынан жәй ғана тесіп,өскінді участокке отырғыздым.	17 сәуір
7	Қызанақ өскіндері гүлдей бастады	Мамыр айы
8	Қызанақ өскіндері тұқымын беріп қызарды	Маусым-шілде
9	Өсімдіктерді зиянкестерден емдеу.	Жаз бойы
10	Егінді жинау	Тамыз-қыркүйек

Мен сондай-ақ гүлзарларда сәндік өсімдіктерді өсіру үшін жұмыртқа ұнын қолдандым. Нәтиже көп күттірмеді, роза гүлдері, мятә күздің аяғына дейін бізді қатты гүлденуімен қуантты. Мұның себебі ерекше "нәзіктікте" болды, жұмыртқа қабығы тиімді микроэлемент және жұмсақ дезоксидті қоспа ретінде әрекет етті.

Жұмыртқа қабығы бұрыннан тыңайтқыш ретінде қолданылған. Ол оңай сіңетін кальций карбонатына (92-95%) және өсімдіктің дамуы үшін маңызды микроэлементтерге негізделген: калий, кремний, магний, фосфор және т.б. Барлық өсімдіктер мұндай тыңайтқышпен кез келген түрде қоректенуге ризашылықпен жауап береді: пияз, сәбіз, шие, қарақат, жапырақ салаттары, түнгі дақылдар, гүлдер.

Бір қарағанда көзге көрінбейтін жұмыртқаның қабығы сіздің бақшаңызға тамаша тыңайтқыш бола алатынын бәрі біле бермейді. Біз оны қалай дұрыс пайдалану керектігін және қандай көкөністерге пайдалы екенін айтамыз.

Бақшадағы жұмыртқа қабығын пайдалану

Қабық ауыл шаруашылығында ұсақталған түрінде де, инфузия түрінде де қолданылады. Бірақ есте сақтаңыз: жұмыртқа қабығының бөліктері неғұрлым аз болса, ондағы заттар өсімдіктерге оңай сіңеді. Сондықтан жиналған материалды көп жағдайда ұнға айналдыру ұсынылады.

Тұқымның өнуін жақсарту

Өскіндер тезірек пайда болуы үшін үстіне себілген тұқымдарды ұсақталған қабықпен себу керек. Бұл күшті және сау өсімдіктердің өсуіне ықпал етеді. Бақша дақылдарына арналған тамырлы таңғыш 4-5 жұмыртқаның құрғақ қабығы ұнтақ күйіне дейін ұсақталады. Содан кейін қайнаған ыстық су құяды және қаппақпен жабылады. Содан соң 5-7 күн тұруға рұқсат етіледі. Бұл жағдайда алынған қоспасы күн сайын араластырылады. Содан кейін сұйықтық $\frac{1}{3}$ сумен сұйылтылып, оған бұрыш, баклажан, қызылша және басқа да көкөністер мен тамыр дақылдарының көшеттерін суарады.

Сондай-ақ, ұсақталған қабықтарды дренаж ретінде көшет ыдыстарына және гүл құмыраларына қосуға болады.

Топырақ құрылымын жақсартатын құрал.

Өсімдіктердің көшеттері қабық ұнтағымен ұнтақталған және оны топыраққа қосу арқылы өсімдіктердің тамырымен қорғалған.

Сонымен қатар, жұмыртқа қабығы, ұнтақталып, күнбағыс майы қосылады және отырғызылған өсімдіктердің қатарларының арасына көміледі. Мұндай емдеуден кейін жәндіктер зиянкестері өледі.

Сіз жай ғана жұмыртқаның қабығын ұнтақтап, бақшадағы өсімдіктердің айналасына себіңіз. Ал өсімдіктердің астына күйылған раковиналар кедір-бұдыр беттерге жағымсыз болып табылатын шламдардың өнуіне жол бермейді. Жұмыртқа қабығы, тіпті көп мөлшерде болса да, өсімдіктерге зиян келтірмейді. Сондықтан, мұндай кез келген дақылдарды отырғызу алдында бірден тесіктерге салынуы мүмкін. Көктем мезгілінің

басталуымен тұқымнан көшет өсіру көптеген жазғы тұрғындардың басты алаңдаушылығына айналады. Қызанақ, бұрыш, бұршақ, қырыққабат, баялды және қияр мұның бәрі белгілі бір алаңдаушылықты, уақыт пен орынды қажет етеді.

Үйде өсіп келе жатқан көшеттер әр өсімдік үшін бөлек қорапты камтиды, тек оны қайда қою керек белгісіз, әсіресе егер көшеттер бір емес, тіпті көп өсірілсе. Тағы да жұмыртка қабығы көмекке келеді. Ауыл шаруашылық өнімнің шығымы мен сапасы нәрлі топыраққа байланысты. Ал топырақты құнарландырудың тиімді жолы-минералды және органикалық тыңайтқыштарды пайдалану. Дегенмен елімізде бұл жұмыстар әліде бірізге қойылмаған. Біріншіден, тыңайтқыштар ешқандай жүйесіз қолданылса, екіншіден, топырақтың құнарлылығы ескерілмейді.

Сондықтан топырақты үнемі күтіп-баптап, оның құнарлылығын жылдан-жылға арттыру қажет. Бұл келешек ұрпақтар үшін де маңызды.

Топырақтың экологиялық қасиеттері: коректік заттарды жинау қабілеті, яғни құнарлылығы, су сыйымдылығы, кеуектілігі, ылғал өткізгіштігі, ауа және жылу режимдері оның механикалық құрамымен, физикалық-химиялық қасиеттерімен тығыз байланысты болып келеді. Топырақ құнарлығын арттыруда жұмыртка қабығын тыңайтқыш ретінде қолданудың рөлі өте зор.

Қорытынды

Топырақ анализінің нәтижелері қышқылданғанға дейін менің бақшамдағы топырақ орташа қышқыл ($\text{pH} \sim 4,5-5,0$) екенін көрсетті. 1 м^2 үшін 1 кг жылдамдықпен жұмыртқа қабығын енгізу арқылы топырақты залалсыздандырғаннан кейін, талдау бейтарапқа жақын қышқылдық деңгейін көрсетті ($\text{pH} \sim 5,6-6,0$).

Жұмыртқа қабығында көшеттерді өсірудің ұсынылған әдісі көптеген артықшылықтарға ие. Біріншіден, бұл үнемді көшеттерге арналған қораптарды сатып алу құны қажет емес, өйткені жұмыртқа қабығының өзі ғана қолданылады. Екіншіден, бұл экологиялық таза, жұмыртқа қабығы – өсімдіктерге арналған табиғи тыңайтқыш. Үшіншіден, жұмыртқа қабығындағы көшеттер өте ыңғайлы әрі өсімдіктерді терезеге сол пластикалық немесе қағаз контейнерге ықшам орналастыруға болады.

1. Топырақтың химиялық және биологиялық табиғатын өзгерту, жұмыртқа қабығының көмегімен құнарлылығын арттыруында маңызы зор.
2. Жұмыртқа ұны топырақтың қышқылдығын төмендетеді, бұл өсімдіктердің жақсы өсуіне және дамуына ықпал етеді.
3. Жұмыртқа қабығын көшеттерді өсіру үшін "кастрюль" ретінде пайдалануға болады. Жұмыртқа қабығын әртүрлі әдістер арқылы пайдалана отырып, оның қасиеттерін анықтадық.

- түпнұсқа, қолжетімді және арзан материал, бояуға оңай, жабыстыруға оңай, тамаша жылтыратылған және тегістелген;
- өсімдіктердің барлық түрлері үшін тамаша тыңайтқыш;
- жұмыртқа қабығы - экологиялық жағынан таза өнім.

Міне, мен зерттеу жұмысым барысында білген маңызды мәліметтерді анықтадық. Жұмыртқа қабығын қоқыс жәшігіне тастамаңыз. Оны пайдаланудың жолын табыңыз. Жұмыртқа қабығы шынымен табиғаттың сыйы. Адамзат жұмыртқа қабығын әртүрлі салаларда қолдануды тапты. Мен сынақтан өткен қол жетімді әдістермен бөлісуге қуаныштымын.

Нұржау жалпы орта мектебінің география пәні мұғалімі Гулмира Гумарова Канатовнаның
кіші ғылыми жобаға оқушыларды дайындау жұмысынан

Хабарлама

ОҒҚ қызметін ұйымдастыруда жетекші рөлі оқушымен жеке жұмыс үрдісінде оның бойындағы зерттеушілік дарынын байқап, ғылыми тақырыпты таңдауға, проблемалар аясын белгілеп, шешуді талап ететін, пән мұғалімдері болмақ. Жетекші мен оқушы ғылыми жоба жазар алдында тақырып таңдау жұмысын атқаруы тиіс. Тақырып орындалатын, шешімі зерттеуге қатысушыларға пайдасы тиетіндей болу керек. 9 сынып оқушысы Фазылова Захараны кіші ғылыми жоба жұмысына дайындадым. Бұл жұмыспен 2020 жылдан бастап жұмыстана бастады.

Негізгі мақсатым: ғылыми ізденушілікке деген қызығушылығын қалыптастыру, шығармашылық қабілетін дамыту. Тақырыбы: «жұмыртқа қабығының топырақ құнарлылығына әсері.» III Бағыт: «Салауатты табиғи орта – «Қазақстан 2030» Стратегиясын жүзеге асырудың негізі» Секция: Қоршаған ортаны қорғау және адам денсаулығы. Мақсаты: топырақтың химиялық және биологиялық табиғатын өзгерту, жұмыртқа қабығының доллар өсімдігінің өсуіне және қызанақтың өсуіне және дамуына әсерін бақылау. Жұмыртқа қабығында көшет өсіру арқылы өсімдіктердің қалыпты өсуі мен дамуы үшін оның құнарлылығын арттыру. Доллар өсімдігін отырғызу мен қызанақты өсіруде жұмыртқа қабығын қолдану бойынша тәжірибелерімен зерттедік. pH аппараты арқылы топырақтың қышқылдылығын анықтадық. Жұмыртқа қабығы таза өнім әрі өсімдіктердің барлық түрлері үшін таза тыңайтқыш болып табылатындығын білдік. Нәтижесінде аудандық байқаудан жүлделі I орын, облыстық ғылыми жобалар байқауы II орын.

Шығармашылық қабілеті жақсы, жұмыстың мақсаты мен міндеті айқындалған, проблемасы толық қамтылып, тақырыбына аналитикалық талдау жасалып, зерттеу жаңалығы бар теорияны практикамен ұштастырған нәтижелі жұмыс болды.

Жобаның тиімділігі – көзбен көріп, құлақпен естіп, есте сақтай отырып оқушыны ізденіске, іскерлік пен танымдық ынтаға, шығармашылық қабілетті жетілдіру арқылы түрлі мәселелерді шеше білуге, тапқырлыққа, жаңа ғылыми ізденіске жетелеуде.

Жоғары сыныптарда өзекті проблемадан бастау алатындай бір нәрсені түрлі жағынан көре білу, оған сыни көзқараспен қарау, басқа шешімін іздеу, оны табуға еңбектену болып табылады. Шағын болса да осындай жоба әдісін қолдану әрі қызық, әрі пайдалы, әрі көп еңбекті талап етеді.

Министерство просвещения Республики Казахстан

Атырауская область

Курмангазинский район

КГУ «Нуржауская общая средняя школа»

Автор проекта:

Жұмажанқызы Мейірім

9 класс

Тема: «Языковые особенности построения комплимента в современной речи школьников»

IV Направление: "Исторические памятники Казахстана и перспективные туристические маршруты"

Секция: языкознание

Руководитель:

учитель русского языка и литературы

педагог-эксперт: Тасжанова Н.Г.

Атырау - 2022

Информация о проделанной работе с ученицей 8 класса Жумажанкызы Меирим

по подготовке ее к научно-исследовательскому проекту

Школа должна готовить ребенка к жизни, формировать активную жизненную позицию. Поэтому, на мой взгляд, каждый педагог, планируя свою деятельность, должен сделать выбор и четко ответить на вопрос: каким ему видится ребенок.

Я за ученика думающего, творческого, целеустремленного, интеллигентного, культурного. Именно таким должен быть современный человек, потому что постоянно меняющийся мир вокруг нас сложен и противоречив. И в этом мире каждому предстоит принимать правильное решение, решать трудные задачи, умея отстаивать собственное мнение. На мой взгляд, ученик думающий – это, прежде всего ученик читающий, ищущий ответы на жизненные вопросы.

Моя главная цель: развивать интерес к научным исследованиям, развивать творческие способности учащихся.

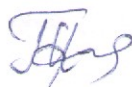
Тема работы «Языковые особенности построения комплимента в современной речи школьников» на сегодняшний день очень актуальна. Данная работа - исследование с целью ответа на вопрос: каковы языковые особенности построения комплимента в современной речи школьников. Методы исследования: описание, сопоставление, анкетирование. Использование таких методов, даже если проект небольшой, интересно, полезно и требует большого труда.

Новизна работы состоит в выявлении особенностей употребления комплимента в современной речи школьников.

Дело в том, что в наш век новых технологий, люди меньше стали обращаться к книгам, да и само общение больше становится виртуальным, особенно у подрастающего поколения.

С этой целью мы решили обратиться к этой теме. Актуальность заключается в способствовании расширению общего и филологического кругозора молодого поколения. Очень много сейчас негативного настроения в обществе, так почему бы не дарить людям комплименты, тем самым радовать окружающих. Комплимент не только дарит радость, но и прибавляет человеку сил и уверенности в себе. Вот мы и выяснили, что такое комплимент. Провели исследование: сделали классификацию комплиментов и обнаружили очень много интересного. Достижением можно считать то, что в результате исследований провели кропотливую работу по классификации комплиментов. Самое главное, ученица этим открытием поделилась со своими друзьями, составила памятку, провела анкетирование и выяснила, что комплименты любят все. Использование их поможет приобрести много добрых друзей, успех и уважение. Ученица пришла к выводу, что если научиться говорить комплименты, то можно принести радость многим людям. Материалы исследования могут быть интересны широкому кругу лиц, можно использовать на тематических вечерах.

Руководитель:

Тасжанова Н.Г.

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
Атырау облысы
Құрманғазы ауданы
Нұржау жалпы орта мектебі

Нұрланова Махаббат

10 «А» сынып оқушысы

**«Ағылшын тіліндегі мультфильмдердің
кішкентай баланың сөйлеу дағдысына әсері»**

Бағыты: «Қазақстанның тарихи ескерткіштері және
перспективалы туристік маршруттар»

Секция:Тіл білімі

Жетекшісі: Темирболатова Айгуль

Темирболатқызы

2023 -2024 оқу жылы

КІРІСПЕ

ЗЕРТТЕУ БӨЛІМ

- 2.1. Мультфильмнің-бала өміріндегі рөлі
- 2.2. Шетелдік мультфильмдердің сөйлеу мәнеріне әсері

ПРАКТИКАЛЫҚ БӨЛІМ

- 3.1. Сүйікті мультфильмдердің рейтингі
- 3.2. Оқушылардың сөздік қорын, мәнерін бақылау
- 3.3. Сауалнама қорытындысы

Осы ғылыми жұмыста ағылшын тіліндегі мультфильмдердің кішкентай баланың сөйлеу мәнеріне, дағдысына әсері, тілдің шұбарланып, өзгеруіне себеп болған факторлар туралы жазылған.

Оқушы ғылыми жұмысты жазу барысында кеңінен дайындалғанын байқатты. Біздің өмірімізде барлығы: балалар да, ересектер де мультфильмдерді ұнатады. Балалар мультфильмдерді ерте жастан бастап, мағынасын түсінбесе де көре бастайды. Олар жақсылыққа, мейірімділікке, махаббатқа, өзара түсіністікке үйретеді. Бірақ бүгінде теледидар экранынан кейде стилистикалық бояуы төмендеген сөздер мен сөз тіркестерін естіміз. Бұл сөздерді мультфильм кейіпкерлері айтатыны таңқаларлық емес. Зерттеу жұмысында шетелдік мультфильмдердің сөйлеу мәнеріне оң және кері әсері, сүйікті мультфильмдердің рейтингі және оқушылардың сөзін бақылап, сауалнама жұмыстары жүргізілді.

Аннотация

В данной научной работе рассказывается о влиянии мультфильмов на манеру речи маленького ребенка, о факторах, обусловивших изменение языка. Ученик заметил, что при написании научной работы он широко подготовился. В нашей жизни всем: и детям, и взрослым нравятся мультфильмы. Дети начинают смотреть мультфильмы с ранних лет, даже тогда, когда не понимают смысл. Мультипликационные фильмы имеют поучительный смысл. Они учат добру, милосердию, любви, взаимопониманию. Но сегодня с экрана телевизора мы порой слышим слова и выражения, которые имеют сниженную стилистическую окраску. Как не странно эти слова произносят герои мультфильмов. В исследовательской работе было проведено анкетирование с наблюдением за положительным и отрицательным влиянием зарубежных мультфильмов на речевую манеру, рейтингом любимых мультфильмов и анкетированием учащихся.

Annotation

This scientific work describes the influence of cartoons on the manner of speech of a young child, about the factors that caused the change in language. The student noticed that when writing a scientific paper, he was widely prepared. In our life, everyone: both children and adults like cartoons. Children start watching cartoons from an early age, even when they don't understand the meaning. Animated films have an instructive meaning. They teach kindness, charity, love, and mutual understanding. But today, from the TV screen, we sometimes hear words and expressions that have a reduced stylistic coloring. It is not strange that these words are pronounced by cartoon characters. In the research work, a survey was conducted with the observation of the positive and negative influence of foreign cartoons on the speech manner, the rating of favorite cartoons and the survey of students.

«Нұржау жалпы орта мектебі»
Коммуналдық мемлекеттік
мекемесінің 10 «А» сынып оқушысы
Нұрланова Махаббат
«Ағылшын тіліндегі мультфильмдердің
кішкентай баланың сөйлеу дағдысына әсері»
атты ғылыми жобасына

Пікір

Оқушы *«Ағылшын тіліндегі мультфильмдердің кішкентай баланың сөйлеу дағдысына әсері»* тақырыбында жазған зерттеу жұмысы жақсы зерттеліп, жазылған. Қазіргі заман талабы шет тілін үйрену, көп тілді меңгеру өзекті болып отыр, ғаламтор желісі дамығаннан кейін кішкентай балалардың көбісі шетелдік мультфильмдерді көруді, соларға еліктеп, шетел тілінде сөйлеуді қызық көргендіктен, осы тақырыптың дұрысы мен бұрысын ажыратып, зерттеген.

Шығармашылық – ізденіс жұмысты жазу барысында оқушы мектеп оқушылары арасында қазіргі таңда қызықты мәселелердің бірі ағылшын елінің тілін, мәдениетін, қазіргі таңда ағылшын тілін оқу керек пе, жоқ па, жалпы кішкентай балаларды мультфильмдер арқылы ағылшын тілін үйрету керек па, жоқ па деген сұрақтар қарастырылған. Зерттеу жұмысында тақырыпты жан-жақты зерттеп ашуға тырысқан.

Оқушы бұл шығармашылық ізденіс жұмысты жазу барысында көп ізденгені байқалды. Оқушы осы жобаны жазарда көп ізденді, сабақтан тыс уақытта жеке компьютерде отырып, мақалаларды қарап, газет журналдардан біраз ақпарат қарап, ізденді. Жұмыс кіріспе, зерттеу бөлімі, практикалық бөлім, қорытынды және пайдаланылған әдебиеттерден тұрады. Жұмыста баяндалған мәселелер әр тақырыпшаға сай іріктелген.

Осы жұмыс бойынша оқушыға көптеген мысалдар келтіріп, оқу, тәжірибе алмасу жұмыстарын жүргіздім. Оқушылар арасында сауалнама өткізіп, балалардың ағылшын тіліне деген қызығушылықтарын анықтап, тілді үйренуде шетелдік мультфильмдердің септігі бар ма, жоқ па екендігін анықтадық.

Болашақта шәкіртімнің жан-жақты, туған жерін, елін бағалап, қорғайтын, ағылшын тілін меңгерген полиглот, басқа жасөспірімдерге үлгі болатындай еліміздің біртуар, білімді ел басқарар азаматша болатынына сенім білдіремін. Жалпы алғанда жұмыс өз дәрежесінде жасалынған деуге болады. Зерттеу

Нұржау жалпы орта мектебінің ағылшын тілі пәні мұғалімі Темирболатова Айгуль
Темирболатовнаның ғылыми жобаға оқушыларды дайындау жұмысынан

Хабарлама

ОҒҚ қызметін ұйымдастыруда жетекші рөлі оқушымен және жұмыс үрдісінде оның бойындағы зерттеушілік дарынын байқап, ғылыми тақырыпты таңдауға, проблемалар аясын белгілеп, шешуді талап ететін пән мұғалімдері болмақ. Жетекші мен оқушы ғылыми жоба жазар алдында тақырып таңдауы тиіс. 10 сынып оқушысы Нұрланова Махаббат ғылыми жоба жұмысына дайындадым. Бұл жұмыспен 2020 жылдан бері жұмыстана бастады. Қазіргі заман талабы шет тілін үйрену, көп тілді меңгеру өзекті болып отыр, ғаламтор желісі дамығаннан кейін кішкентай балалардың көбісі шетелдік мультфильмдерді көруді, соларға еліктеп, шетел тілінде сөйлеуді қызық көргендіктен, осы тақырыптың дұрысы мен бұрысын ажыратып, зерттеген.

Тақырыбы: «Ағылшын тіліндегі мультфильмдердің кішкентай баланың сөйлеу дағдысына әсері», Бағыты: «Қазақстанның тарихи ескерткіштері және перспективалы туристік маршруттар», Секциясы: Ағылшын тілі. Мақсаты : ағылшын тіліндегі мультфильмдердің кішкентай баланың сөйлеу мәнеріне, дағдысына әсері, тілдің шұбарланып, өзгеруіне себеп болған факторларды анықтау. Шығармашылық – ізденіс жұмысты жазу барысында оқушы мектеп оқушылары арасында қазіргі таңда қызықты мәселелердің бірі ағылшын елінің тілін, мәдениетін, қазіргі таңда ағылшын тілін оқу керек пе, жоқ па, жалпы кішкентай балаларды мультфильмдер арқылы ағылшын тілін үйрету керек па, жоқ па деген сұрақтар қарастырылған. Нәтижесінде ауданнан алғыс хатпен марапатталды.

Оқушы осы жобаны жазарда көп ізденді, сабақтан тыс уақытта жеке компьютерде отырып, мақалаларды қарап, газет журналдардан біраз ақпарат қарап, ізденді. Жұмыс кіріспе, зерттеу бөлімі, практикалық бөлім, қорытынды және пайдаланылған әдебиеттерден тұрады. Жұмыста баяндалған мәселелер әр тақырыпшаға сай іріктелген.

Шағын болсада осындай жоба әдісін қолдану әрі қызық, әрі пайдалы, әрі көп еңбекті талап етеді.

Атырау облысы Білім беру басқармасы

ДИПЛОМ

III дәрежелі

Жалпы білім беретін пәндер бойынша республикалық
зерттеу жобалары конкурсының облыстық кезеңінде
«Қазақстанның тарихи ескерткіштері және перспективалы туристік
маршруттар» бағытының «Тіл білімі» /орыс тілі/ секциясы бойынша
жүлделі орын алған

Құрманғазы ауданы Нұржау орта мектебінің
9-сынып оқушысы

Жұмажанқызы Мейірім
марапатталады

Жетекшісі - Тасжанова Нәля

Басқарма басшысы

 Г. Садуахасова

Атырау - 2022

№ ДА-22-853

Атырау облысы Білім беру басқармасы

Д И П Л О М

II дәрежелі

Жалпы білім беретін пәндер бойынша республикалық
зерттеу жобалары конкурсының облыстық кезеңінде
«Салауатты табиғи орта – «Қазақстан-2030» Стратегиясын жүзеге асырудың
негізі» бағытының «Қоршаған ортаны қорғау және адам денсаулығы»

секциясы бойынша жүлделі орын алған
Құрманғазы ауданы Нұржау орта мектебінің
9-сынып оқушысы

Фазылова Захара
марапатталады

Жетекшісі - Гумарова Гулмира

Басқарма басшысы

Г. Садуахасова

Атырау - 2022